

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 55/09-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. apríla 2009 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta o sťažnosti Mgr. R. V., Ž., zastúpenej advokátkou JUDr. M. W., Ž., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 23 Co 195/2006 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Mgr. R. V. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 23 Co 195/2006 p o r u š e n é b o l o .

2. Mgr. R. V. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré j e Krajský súd v Žiline p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Mgr. R. V. p r i z n á v a úhradu trov právneho zastúpenia v sume 346,38 € (slovom tristoštyridsaťšesť eur a tridsaťosem centov), ktoré j e Krajský súd v Žiline

p o v i n n ý vyplatiť na účet advokátky JUDr. M. W., Ž., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 55/09-9 zo 4. februára 2009 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Mgr. R. V. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 23 Co 195/2006 (ďalej aj „namietané konanie“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka návrhom podaným Okresnému súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) 19. októbra 2005 žiadala, aby okresný súd rozviedol jej manželstvo s bývalým manželom Mgr. V. V. (ďalej len „odporca“), maloleté deti pochádzajúce z ich manželstva zveril do jej starostlivosti a zaviazal odporcu na platenie výživného na maloleté deti. Rozsudkom okresného súdu z 18. januára 2006 bolo manželstvo sťažovateľky a odporcu rozvedené a maloleté deti boli zverené do starostlivosti sťažovateľky, zároveň bol upravený styk otca s maloletými deťmi. Proti predmetnému rozsudku podal odporca odvolanie vo výroku o určení výšky výživného pre maloleté deti.

Odvolanie proti rozsudku z 18. januára 2006 bolo zaslané na rozhodnutie krajskému súdu 24. apríla 2006.

Napriek sťažovateľkou podanej sťažnosti na prietahy v konaní krajský súd do dňa podania tejto sťažnosti vo veci odvolania odporcu nerozhodol.

Vychádzajúc z uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 23 Co 195/2006 bolo porušené jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 300 000 Sk a zaviazal krajský súd na úhradu trov právneho zastúpenia v sume 18 659 Sk.

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: za krajský súd jeho predseda listom sp. zn. Spr 158/09 z 19. marca 2009 a právna zástupkyňa sťažovateľky stanoviskom k uvedenému vyjadreniu krajského súdu listom z 27. apríla 2009.

Predseda krajského súd vo svojom vyjadrení uviedol najmä, že:

„(...) K vecnej stránke môžem uviesť, že okrem subjektívnych dôvodov, ktoré viedli k časovo posunutému rozhodnutiu, prispeli k rozhodnutiu súdu až v auguste 2008 i objektívne okolnosti, spočívajúce v prevedení veci do novovytvoreného senátu, do ktorého bolo pridelených takmer 200 i iných nevybavených vecí Krajského súdu v Žiline plus bežal rozvrhom určený nápad, ako i dlhodobou práceneschopnosťou predsedu senátu (infarkt miocardu).

Súhlasím s tým, aby podľa § 30 ods. 2 zákona NR SR č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu SR súd upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.“

Právna zástupkyňa sťažovateľky k vyjadreniu predsedu krajského súdu podala takéto stanovisko:

„Navrhovateľka poukazuje na obsah vyjadrenia Krajského súdu v Žiline (...), z ktorého vyplýva potvrdenie dôvodnosti namietaného porušenia základného práva navrhovateľky na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov v konaní vedenom na Krajskom súde v Žiline pod sp. zn. 23 Co 195/2006.

Navrhovateľka trvá na svojom návrhu, trvá na skutočnostiach uvedených v sťažnosti zo dňa 4. 6. 2008 z dôvodov v nej uvedených. (...)

Navrhovateľka súhlasí s tým, aby Ústavný súd Slovenskej republiky (...) upustil od ústneho pojednávania o prijatom návrhu. (...)“

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či označeným postupom krajského súdu bolo, alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03, I. ÚS 65/04, I. ÚS 140/06).

II.

Z obsahu sťažnosti, jej príloh a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil takýto priebeh a stav konania vedeného krajským súdom pod sp. zn. 23 Co 195/2006:

- 25. apríl 2006 – spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní,
- 9. február 2007 – sťažovateľka žiadala o pokračovanie v konaní,
- 27. marec 2008 – sťažovateľka podala krajskému súdu sťažnosť na prietahy v konaní,
- 15. apríl 2008 – krajský súd odpovedal na sťažnosť (uznal ju za opodstatnenú),
- 27. august 2008 – krajský súd rozhodol rozsudkom sp. zn. 23 Co 195/2006, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na naplnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet a právoplatne nerozhodli (I. ÚS 24/03, IV. ÚS 232/03). Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 331/06).

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 23 Co 195/2006 o odvolaní odporcu proti rozhodnutiu prvostupňového súdu vo veci o rozvod manželstva došlo k namietanému porušeniu

základného práva sťažovateľky (v postavení navrhovateľky) na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo, alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, I. ÚS 79/05). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd je toho názoru, že dĺžka namietaného konania nebola závislá od zložitosti veci.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky, ústavný súd konštatuje, že na celkovej dĺžke konania nemá sťažovateľka podiel a svojím konaním neprispela k dĺžke konania.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom krajského súdu a konštatuje, že krajský súd bol v predmetnej veci bez akýchkoľvek dôvodov nečinný v období od 25. apríla 2006, keď bol spis okresného súdu doručený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní, do 27. augusta 2008, keď krajský súd rozhodol rozsudkom sp. zn. 23 Co 195/2006, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu. Z uvedeného vyplýva, že krajský súd po dobu viac ako minimálne dvoch rokov nevykonal vo veci žiadny úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka počas napadnutého súdneho konania nachádzala, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článkoch ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02, I. ÚS 95/06). Uvedené obdobie nečinnosti krajského súdu bez akýchkoľvek zákonných dôvodov treba považovať za zbytočné prietahy v konaní, ktoré sú z ústavnoprávneho aspektu netolerovateľné. K prietahom pritom nedošlo v dôsledku zložitosti veci ani správania účastníka konania, ale výlučne v dôsledku postupu súdu. Obranu krajského súdu,

podľa ktorého k priet'ahom „*prispeli (...) i objektívne okolnosti, spočívajúce v prevedení veci do novovytvoreného senátu, do ktorého bolo pridelených takmer 200 i iných nevybavených vecí Krajského súdu v Žiline, plus bežal rozvrhom určený nápad, ako i dlhodobou práceneschopnosťou predsedu senátu*“, nebolo možné akceptovať. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že ústavný súd pri posudzovaní toho, či bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, posudzoval postup súdu, a nie to, či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou) alebo postupom konkrétneho sudcu vybavujúceho danú vec. Preto pri posudzovaní odôvodnenosti sťažnosti nemožno prihliadnuť na skutočnosti označované ako objektívne vo vyjadrení predsedu krajského súdu. V tejto súvislosti ústavný súd už uviedol (pozri napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté priet'ahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote. Z vyjadrenia predsedu krajského súdu vo vzťahu k napadnutému konaniu nevyplýva prijatie účinných opatrení.

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

4. Keďže krajský súd už vo veci rozhodol rozsudkom sp. zn. 23 Co 195/2006 z 27. augusta 2008, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu, nepripadal už do úvahy postup v zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde, t. j. prikázať, aby ten, kto základné právo alebo slobodu porušil svojou nečinnosťou (krajský súd), vo veci konal.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadost'učinenie.

Sťažovateľka sa domáhala priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 300 000 Sk, t. j. 9 958,18 €.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je pre sťažovateľku dostatočným zadosťučinením. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti, s prihliadnutím na povahu veci (rozvod manželstva) a všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľky, považuje za primerané v sume 1 500 €.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil (krajský súd), je povinný ho vyplatiť sťažovateľke do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 2 výroku tohto rozhodnutia.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Právna zástupkyňa sťažovateľky si uplatnila a vyúčtovala trovy za právne zastúpenie v celkovej výške 18 659 Sk, t. j. 619,37 €.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2008 je 3 176 Sk a hodnota režijného paušálu je

191 Sk. Základná sadzba za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2009 je 115,90 € a hodnota režijného paušálu je 6,95 €.

Sťažovateľke vznikol nárok na úhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2008 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnému súdu) v celkovej sume 6 734 Sk vrátane režijného paušálu, t. j. 223,53 €, a za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2009 (stanovisko k vyjadreniu okresného súdu) v celkovej sume 122,85 € vrátane režijného paušálu. Sťažovateľke tak vznikol nárok celkovo na úhradu trov v sume 346,38 €, tak ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. apríla 2009